

Տարեկան գինն է . . . 140 դր.
Վեցամսեայ . . . 75 „
Եռամսեայ . . . 40 „
Մէկ ծանուցումը տողին 3 դրուով է :
Ստորագրութիւնները կանխիկ են :
Ստորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 ին
չեւ 15 ին կը սկսեն :

Դուրս երթալից լրագրութեան ծածուկ
ծախքը առնողին վրայ է :
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կա՞ որ
եւ ինչ գրութիւն, խմբագրին պիտի
ուղարկի . եւ առնոց ծածուկ ծախ.
քը խրկողին վրայ է :

ԲԱՆԱԲԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԲԱՆԱԲԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 17 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Եւրոպական վերջին լրագրները կա-
րեւոր լուր մը չեն բերեր մեզ բաց ի
Լոնտոնի քաղաքացիական լրագրին (նո-
յեմբեր 9) կոչուներն մէջ Գաղղիոյ զին-
պան Բէրսինի կոմսին եւ Լորա Բալ-
մէրսթընի բրաժ առնաբանութիւններ-
ընդ որոց մէջ եղած խաղաղական յայ-
տարարութիւնները բարի ազդեցութիւն
մը ըրին հասարակաց մտքին վրայ,
եւ պատերազմի կասկածներն առ այժմ
փարատեցին :

Բէրսինի կոմսը՝ որ յատկապէս Փա-
րիզէն Լոնտոն դադած էր վերջինշաւ
կոչուներն ներկայ դանդաղութեամբ,
սաւ թէ . « Եւրոպական կառավարու-
թիւնները մեծ խոհեմութեան ապացոյց
մը տուն » խաղաղութեան հաստատմը
նախնայ համար զոհեր յանձն առնելով :

Գաղղիա ու Ենթղիս մի եւ նոյն ար-
եւտական ու առեւտրական շահերով
կապված են, որոց օր ըստ օրէ զարգա-
ցումը՝ այս երկու արեւմտեան մեծ աղ-
բաց մէջ եղած հին առեւտրութիւններուն
եւ զինեալ կռիւներուն յիշատակները
կը փարատեն : Մէջերնին՝ հաստատու-
ված առեւտրական դաշնադրութիւնը
խաղաղութեան կապ մըն է . փասն զի
ամենուն մտքին մէջ օր քանոր հաստատու-
վելու վրայ է սա համադրութիւն, այս եր-
կու ազգերն իրարու հետ կ'աւելնային
ըլլան նէ քննած զատ ուրիշ վաստակ մը
չեն կրնար ունենալ . բայց բարեկամ մը-
նայով մեծ բարիք կրնան ընել իրարու :
Քանի որ այս համադրութիւնը ամենուն
մտքին մէջ՝ եւ իրաւացի պատճառ մը չեմ
տեսներ այն կասկածներուն ու մտատան-
ջութիւններուն որ ամեն մէկ քաղաքա-
կան դէպքերու առթիւ կը ծագին երկու
ազգաց մէջ : »

Եյս խօսքերուն Լորա Բալմէրսթըն
պատասխանելով՝ նոյն յոյսերն ու ապա-
հովութիւնները տուաւ : Հաստատեց
թէ երկու ազգաց առեւտրական յարա-
բերութիւններուն զարգացումը զօրա-
ւոր կերպով պիտի օգնէ պատերազմի
չարիքը հեռացնելու եւ զերեւել միա-
ջընող կապերն աւելն պիտի ամրացնե-
լու :

Լորա Բալմէրսթըն ալ համառօտ ա-
ռնաբանութիւն մը ընելով հետեւեալ
խօսքերն րուաւ :

« Ենթղիոյ խորհրդարանը միշտ նե-
ցուկ պիտի ըլլայ ազատութեան իշխա-
նին, եւ ուր որ հարստահարութիւն կայ,
իր համակրութիւնը հարստահարեալե-

րուն վրայ է : Ենթղիոյ ժողովուրդն իր
զոհութիւնը կը յայտնէ Բէրսինի կոմ-
սին ըսածներուն համար, եւ բողոքովն հա-
մաժառ է անոր այս կարծեացը թէ հի-
մակումն ժամանակը ամենէն նպաստա-
ւոր միջոցն է խաղաղութիւնը հաստատ
պահելու : »

Եյս կոչուներն ներկայ չէին Լաւո-
րիոյ, Ռուսիոյ, Բրուսիոյ եւ ուրիշ
քանի մը տերութեանց դեսպանները :

Եյս բացակայութիւնը թէպէտ ու-
շաղբութեան արժանի է, բայց արեւմտ-
եան երկու մեծ տերութեանց իրարու
հետ բարեկամ մնալու ապահովութիւն-
ներուն առջեւ իր կարեւորութիւնը կը
կորսնցունէ :

— 0 —

Ս. Ս. Երթոր Լամանուէլ թագա-
ւորն արդէն Մարտի մէջ թագաւորել
սկսաւ : Առաւմարութեան նոր պաշտօն-
եայն կարգեց, եւ քաղաքական ու զի-
նուորական նոր կարգադրութիւններ ը-
րաւ :

Այսթիւնի պաշարումը գեռ կը շա-
րունակէ : Արսիլ թէ Պրանչիսկոս Բ.
հաստատ միտքը դրած է մինչեւ յետին
շունջը զիմանալու :

Պապին համար ալ նորէն Հռոմէն
մեկնելու խօսքեր կը պարտին :

Ենթղիոյ Գին (լատ.) Պապը Ար-
գինտինու դաղանի ժողով մը ըրաւ,
որուն մէջ Հռոմէն մեկնելու եւ Ս. Են-
նա քաղվելու խօսքեր եղեր է կրպիկ :
Լուր կը պարտի նաեւ թէ Պապը ընդ-
հանուր եպիսկոպոսաց ժողով մը գու-
մարել կուգէ :

Հռոմի ապստամբեալ դաւաճնե-
րուն մէջ ընդհանուր քուէարկութիւնը
կատարվեցաւ : Ժողովրդեան ամենամեծ
մասը՝ եկեղեցականներն ալ մէկ տեղ՝
Սարտինիայի հետ միանալու քուէ տուին :

Արսիլ թէ Հռոմ քաղաքին մէջ գաղա-
նէ ընկերութեան մը ձեռք ժողովուր-
դէն քուէ առնողներ է Սարտինիայի հետ
միանալու համար :

Գաղղիոյ ու Հռոմի կառավարու-
թեանց մէջ վերջին աստիճան պաղու-
թիւն տիրած է : Ս. Եւրօյնի կայսրը
հրաման իրկեց Գաղղիոյ բոլոր դաւա-
ռապետներուն որ Հռոմի Պապին հա-
մար տուրք հաւաքող ժողովներն ան-
միջապէս լուծվին :

— 0 —

Փարիզի ու Լոնտոնի մէջ լուր կը
պարտէր թէ Չինաստանի հետ հաշտու-
թեան դաշնագրութիւնը հոկտ. 5 ին
ստորագրվել է : Չինաստանի կայսրը
դաշնակից տերութեանց առաջարկած
բոլոր պայմաններն ընդունելէ ետեւ 120
միլիոն ֆրանք ալ պատերազմական ծախք

հատուցանելու յանձնառու կղեր է :
Արսիլ թէ այս 120 միլիոնը վճարվելուն
պէս դաշնակից՝ զօրքերը Բէյհօնէն Է-
կայի պիտի դառնան :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ենթեալ չորեքշաբթի իրիկուն գաղ-
ղական շոգենաւով մայրաքաղաքէս Փա-
րիզ դնաց Համիլտոն Յօհաննէս Է-
ֆէնտին փոխառութեան վաւերացեալ
պայմանագրները տանելով :

Այստեղեան հրամանաւ՝
Պաղտատի Տէֆթէրտար Մուխիս
էֆէնտին Պիլիպէի կառավարչ ան-
ւանեցաւ փոխանակ Ենթ փաշային :

Դարձեալ կայսերական հրամանաւ՝
Պէլլիի նախորդ դեսպան Ի. հասն
պէյը Թիմարէթի ատենին առաջիննա-
խաղաչ, եւ Միւնիխէ Էֆէնտին երկ-
րորդ նախադահ անուանեցաւ :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Շարթ օրը ամենապատիւ Տ.
Սարգիս սրբազան Պատրիարք հայրը
փոխադարձ այցելութեան գնաց մայրա-
քաղաքիս գաղղիական դեսպան վանա-
փայլ Տը Լաւլէթ Մարքիզին, եւ Եր-
րալի պատուով ընդունվեցաւ Նորին
փեսմութեանէն :

— 0 —

Երեքշաբթի օրը ամենապատիւ Տ.
Սարգիս սրբազան Պատրիարք հայրը Բ.
Դուռը հրաւիրվելով, բարձրապատիւ
Սեծ Եպարքոս Գրգորը Սէհմէտ
փաշան օգոստոսափառ Ինքնակալին կողմա-
նէ առաջին կարգի Մէքիտիէ պատուա-
նըշան շնորհեց անոր :

Սրբազան հայրն այս բարձր շնորհ
ընդունած ժամանակը օգոստոսափառ Ինք-
նակալին անդին կենացը ջերմեանք բարե-
մաղթութիւններ ընելով իր խորին եւ
բախտազիտութիւնը յայտնեց :

Նոյն օրը հռոմէական հայրաց եւ
յունաց սրբազան Պատրիարքներն ալ
Բ. Դուռը հրաւիրվելով՝ նոյն բարձր
շնորհ ընդունելու պատիւ ունեցան :

— 0 —

Եղգային Ռուսիական խորհուր-
դին եւ Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան
անդամոց ընտրութիւնը անցեալ շաբ-
թու աւարտելով, յիշեալ խորհուրդն
ու հոգաբարձութիւնը հետեւեալ կեր-
պով կազմվեցաւ :

— 0 —

ՌԻՍԻՆՍԵԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ԱՆԳԱՄԲ
Եյվատեան Մաթթէոս աղա

Բարունակ պէյ
Թէոդորոս Գիսակ պէյ
Մէհնուրիեան Միքայիլ աղա
Միքայիլեան Սիմօն աղա
Եփեսոս Էֆէնտի
Պէհլաւ Ռաֆտ աղա
Ռուսիական Տոբթոր Ն. աղա
Օգոստ Էֆէնտի
Օտեան Նշան աղա

ՀԻՒՆԵՒԵՆՈՑԻ ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒՔ

Գարակէօղեան Թադէոր աղա
Թուրքունեան Յակոբճան աղա
Խորասանեան Տոբթոր Միքայիլ աղա
Համամիլ պաշի Սարգիս աղա
Մոգեան Տոբթոր Գրիգոր աղա
Շիւիեան Գուկաս աղա
Ջուլիեան Լատուսաճաճուր աղա :

Ռուսիական խորհուրդն արդէն
իր առաջին նիստն ըրաւ ուրբաթ օրը
Ղալաթիոյ եկեղեցոյն առաջնորդաւ-
նը, եւ իր զիւանը կազմեց :

Հիւանդանոցին յարգի հոգաբար-
ձուներն ալ կիրակի օրը Ս. Փրիլի վան-
քն երթալով, յիշեալ հաստատու-
թեան վեճակը մանրամասնաբար քննել
սկսան :

Ար յուսանք որ նորահաստատ Ռ-
սուսիական խորհուրդին եւ Հիւանդա-
նոցի հոգաբարձութեան եռանդուն ու
անձնանուէր ջանքի շնորհիւ թէ աղբա-
յին դպրոցաց եւ թէ Ս. Փրիլի հիւան-
դանոցին վեճակը քիչ ժամանակէն զգալի
կերպով բարելաւելուն ուրախաբիթ
լուրերը կը հաղորդենք բարեկեր հասարա-
կութեան :

Մեր այս յուսոյն կատարմանը հաս-
տատ երաշխաւորութիւն մըն է Ռուսի-
ական խորհուրդին եւ Հիւանդանոցի
հոգաբարձութեան մեծապատիւ անդա-
մոց ազգանդը, ձեռնհասութիւնը եւ
բարեխաղաճ ոգին :

Եյս երաշխաւորութեան հետ ու-
րիշ նոր եւ աւելի քաղաք երաշխաւո-
րութիւն մը կը ներկայանայ մեզ Ս.
Փրիլի հիւանդանոցին ապագայ բարե-
կարգութեանն ու արժանապէս խնամա-
ծութեան մասին, որ եթէ ինչպէս կը
յուսանք՝ արդիւնաւորելու ըլլայ, Լատ-
ւաճային նախախնամութեան յատուկ
մէկ այցելութիւնը կրնայ համարվել յիշ-
եալ հաստատութեան մէջ պատասխա-
րեալ հիւանդներուն ու խղճալիաց հա-
մար :

Ար լսեց թէ ազգիս մեծամեծ զեր-
դաստաններէն քանի մը առաքինաւոր եւ
ազնուասիրտ տիկնայք Ս. Փրիլի հի-
ւանդներուն ու կարօտելոյ ժամանակ
ժամանակ այցելութիւն ընելու եւ անոնց
հանգստութեանն ու արժանապէս խնա-

մաճուրթանը հսկելու ամենազովելի նը-
պատակաւ հոգաբարձութեան ընկերու-
թիւն մը կը կազմեն մէջերէն:

Այս փոխմ եւ օրհնեալ խորհուր-
դին կատարմանը իրողը սրտէ յաջողու-
թիւն մաղթելով, կը յուսանք որ ընկե-
րութեան անդուռահի անդամոց անուն-
ներն ալ քիչ օրէն հրատարակելու բաղ-
դաւորութիւնը կունենանք ի պատիւ եւ
ի բերկրութիւն ընդհանուր ազգիս:

Ազգային Տնտեսական խորհուրդն իմաց
կուտայ մեզ, թէ Ս. Փրկչի Հիւանդանո-
ցին ջուրն ապահովելու առատաձեւն
բարեկարգութեան մասնակից եղեր է նաեւ
մեծապատիւ Այլատեան Յօհաննէս ա-
ղան՝ որոնք մը ջուր ալ ան շնորհելով
յիշեալ ազգային հաստատութեան:

Լրագրոյս 456 թուոյն մէջ եղած
ծանուցման համեմատ կիրակի օրը (նոյ-
13) Համազգային Բարեգործական
Բնկերութեան ընդհանուր ժողովը նո-
րէն գումարվեցաւ Բերայի Քաղէնը,
Բնկերութեան Բնդհանուր ժողովոյ դի-
ւանին անդամոց եւ Տնօրէն ժողովի ընտ-
շելու համար որոշված 20 անձանց ընտ-
րութեանը համար:

Բնկերութեան անդամներէն 77 հոգի
միայն ներկայ էին. եւ որովհետեւ մինչեւ
նոյն օրը Բնկերութեան անդամ զրկող
անձանց թիւը 180 էր եւ 180ին մեծազոյն
մասը 91 է, հետեւաբար օրինաւոր թիւը
ներկայ չէր. ուստի Հիմնական կանո-
նադրութեան համաձայն ներկայ եղող-
ներն իրենց քուէները տուին, որոնք Պա-
նոնադրութեան յանձնաժողովին ու Բնդ-
հանուր ժողովին կողմէն ընտրեալ չորս
քննիչներու կնիքներով կնքեալ պահվե-
ցան: Իսկ ներկայ չեղողներուն համար որոշ-
վեցաւ որ անոնց ալ քուէն իրենց մէջնորդ-
վին: Ուստի պէտք է որ անոնք ալ իրենց քուէն
թուղթի մը վրայ դրին, նախ՝ Բնդհանուր
ժողովոյ դիւանին անդամոց այսինքն Ա-
տենապետի, Ատենապետի փոխանորդի,
Ատենապետի եւ Ատենապետի փոխա-
նորդի համար. երկրորդ Տնօրէն ժողո-
վին անդամներն ընտրելիք 20 անձանց
համար. ընդ ամենը 24 հոգի: Քուէ-
ներն թուղթի մը վրայ որոշ կերպով գրե-
լէն ետքը, նոյեմբեր 27 ին կիրակի օրը առ-
աւելան ժամ 5 էն մինչեւ 8 պէտք է տա-
նին կամ դրին Բերայի Քաղէնը քը-
ւէտուրին մէջ ձգեն: Կանոնադրութեան
յանձնաժողովը ու քննիչները ներկայ
պիտի ըլլան նոյն օրը: Ժամը 8 էն ետքը
քուէհամարը պիտի ըլլայ ըստ օրինի եւ
ուղղորդ ներկայ կրնայ գտնուիլ:

Գիտնալու է որ քուէները Բնկերու-
թեան անդամոց վրայ միայն կրնան տրու-
վիլ. այս պատճառաւ մինչեւ հիմա Բն-
կերութեան անդամ զրկող անձանց ա-
նունները պարտաւորեցանք հոս հրատա-
րակելու:

Ազարեան Ստեփան վարդապետ
Ազնաւորեան Սերոբէ
Ալաւաճեան Միքայէլ
Ալանեան Յարութիւն
Ալանաքեան Խաչատուր
Ալթուն Էֆէնտի
Ալթունեան Համբարձում
Ալեքանեան Սերոբէ
" Վիլէն
" Միքայէլ
Ալիկեան Մերկեր
Աղաթանեան Գրիգոր Էֆէնտի
" Միքայէլ

" Միքայէլ
Այլատեան Մ. Յ.
Այալեան Գեորգ
Անուխեան Խաչայի
Աշանեան Պօղոս
" Միքայէլ
Ապուլա հեան Գեորգ
" Պետրոս
Այրոյեան Կնոս
" Քաթիկոս
Ասկերեան Յօհաննէս
Արաճեան Յակոբ
Արգարեան Մ. Յօհաննէս
Արզումանեան Միքայէլ
Արշակ Յակոբոս
Բարազեան Ենդրանիկ
" Մ. Յարութիւն
" Ստեփան
" Վարդան
Բանոսեան Կարապետ
Բարլատի Միքայէլ Գրիգոր
Բարունակ պէյ
Բարսեղեան Գրիգոր
Բեշտամեան Սահակ
Բիշմիշեան Եշան
" Մովսէս
" Գրիգոր
" Միքայէլ
Բուլճեան Պօղոս
Բորթուղալեան Յովսէփ
Գամալեան Պօղոս
Գառնիկեան Մարտիրոս
Գառնեան Յարութիւն
Գրճեան Յօհաննէս
Գրասեղեան Գաբրիէլ
Գրիգորեան Մարտիրոս
Գօրլեան Եւտիմ
Գ. Յ.
Գերձակեան Գրիգոր
Եաղմաճեան Եւտիմ
" Մարգար
Եաղմաճեան Հ. Ստեփան
Եղեանեան Յօհաննէս եպիսկոպոս
Եսայեան Թովմաս
" Յովսէփ
" Մանուէլ
" Եսայի
" Յօհաննէս
Եռուստիան Յօհաննէս
" Տիգրան
Երամեան Կնոս
Երեքեղապետեան Միքայէլ
Երկանեան Միքայէլ
" Երիզոս
" Պօղոս
Ջարգարեան Գեորգ
Ջօհրապեան Մեսրոպ
Լիկիւզեան Սարգիս
Լիկեան Ե.
Թաղաւորեան Գեորգ
" Սերոբէ
" Յարութիւն
Թանկերեան Հ. Տիմոթէոս
" Կարապետ
Թօքաթեան Բարթոլոմէոս
" Մինաս
" Մարտիկ
Իւթիւճեան Կարապետ
Իսկիւտեան Մեղքոն
Լուծիեան Յարութիւն
Խուսարեան Կարապետ Էֆէնտի
Խուսարեան Գրիգոր
" Յօհաննէս
" Սրբուհի
Խօճասարեան Օգոն
Խօսիկեան Օգոն
" Յովսէփ

Խօրասանճեան Պետրոս
" Գեորգ
" Թովմաս
Կարապետ Սարգիս
Կէլիկեան Յօհաննէս
" Միքայէլ
" Պօղոս
" Փիլիպպոս
Կեսարեան Թովմաս
Կէօնճեան Գաւիթ
Կէօնճեան Խաչատուր
" Սերոբէ
Կիւլիկեան Յ. Գ.
Կիւլիկեան Խաչիկ
Կիւլիկեան Խաչատուր Ռուբէն
" Տիգրան
Կրճիկեան Յօհաննէս
Հաճեան Տիգրան
Համաճեան Սարգիս
Հանրմեան Յովսէփ
" Յակոբ
" Միքայէլ
Հեքիմեան Սարգիս
Հիսարեան Սարգիս
Հիւրմիշեան Յօհաննէս
" Սերոբէ
Հովեան Յօհաննէս
Հօլաս Վիլէն
Հաղարուսեան Յակոբ
Հանրմեան Միքայէլ
" Ենիկ
Հաֆաճեան Մինաս
Հեպճեան Յարութիւն
Հեպճեան Կնոս
" Եղիշապ
Հերմակեան Բարսեղ
Հիւսեան Միքայէլ
" Պօղոս
Մալախեան Յովսէփ
Մալախեան Գրիգոր
Մաղաքեան Գալուստ
Մամուրեան Մատթէոս
Մանասեան Մանաս
Մանուկեան Ստեփան
Մաքսուտեան Սիմօն
Մէլիքեան Եղիշապ
Մէհնադեան Մարտիրոս
" Միքայէլ
Միսրոպ վարդապետ
Մինաս Էֆէնտի
Միսաքեան Վարդերես
" Եւտիմ
" Յովսէփ
" Ստեփան
" Երիզոս
" Պետրոս
Միսիկեան Ժան
Միսեան Սարգիս
" Յօհաննէս
Միքայիկեան Ստեփան
Մօմճեան Միքայէլ
" Պետրոս
Յ. Ե.
Յակոբեան Թովմաս
Յահայեան Միքայէլ
Յեղիւզեան Յովսէփ
Յորատունիկեան Յակոբ
" Սիմօն
" Պաղտատար
" Գրիգոր
Նորիկեան Եշան
" Պետրոս
Նուրեան Կարապետ
" Յարութիւն
" Յօհաննէս
Շալճեան Թադէոր
Շահինեան Օգոն

Շաշեան Ենդրէաս
" Պօղոս
Շիշմեան Յովսէփ
" Պօղոս
Չամչեան Ենիկ
" Գեորգ
" Յօհաննէս Էֆէնտի
Չայեան Թովմաս
Չարքեան Գրիգոր
" Քեթրեկ
Պաճեան Թադէոր
Պաղտատարեան Երեմիա
Պաղտատարեան Սիմօն
Պարտիզանեան Թադէոր
Պէհապ Ռուստ
Պէլիկեան Եղիշապ
" Տանիկ
" Մարգար
Պէնտերեան Միքայէլ
Պէշիկեան Միքայէլ
" Բառնարաս
Պէտան պէյ
Պետրոսեան Մարգար
Պիլիկեան Յովսէփ
Պուլիկեան Ռուբէն
Պուրունուկեան Յակոբ
Պօղոսեան Պաղտատար
Պօղոսեան Յակոբ
" Յօհաննէս
Ռուբինեան Ռուբէն
Սամանճեան Միքայէլ
Սանտաճեան Թովմիկ
Սարգիսեան Յօհաննէս
Սիւլաճեան Յարութիւն
Սիմօն Վիլէն
Սիմանեան Գրիգոր
Սիւրբեան Ստեփան
Սրապեան Պետրոս
Սօֆիայեան Յ. Գ.
Վարդան փաշա
Վարդանեան Յօհաննէս
Վարդապետեան Յովսէփ
Վասիլեան Սերոբէ
Վիլէնցո Տանիկ
Վրճանէս քահանայ
Տափուրեան Պօղոս
" Միքայէլ
" Յակոբ
" Տիգրան Վարդան
Տէլիմեան Գրիգոր
Տօնեան Յակոբ
Քատեմեան Կարապետ
Քարակեօղեան Միքայէլ
Քարաքաշեան Ստեփան
Քիւրքճիկեան Մարտիրոս
Օգուլուկեան Մինաս
Օսեան Գրիգոր Էֆէնտի
" Եշան
Ֆերիստո Բալլաքի

Համազգային Բարեգործական Բնկե-
րութիւնը ազգիս ամեն մասանց մէջ ջանք
համալրութիւն մը գտնելով, բաժանոր-
դաց թիւն օր քան զօր աւելնալու վրայ
է, եւ խիստ շատ անձինք ալ Բնկերու-
թեան կանոններուն հրատարակմանը կրա-
սպասեն բաժանորդ զրկելու համար: Այս
օրինաւոր ակնկալութեան պատասխանե-
լու համար կը փափաքէինք Բնկերութեան
կանոնադրութիւնը ժամ առաջ հրատա-
րակելու, բայց բաւական երկար ըլլալուն
համար, հարկադրեցանք զալ շարժուան
ձրելու:

Ամենապատիւ Տ. Սարգիս սրբա-
զան Պատրիարք հայրն՝ այս բարեկա-
ռութիւն Բնկերութեան յաջողութեանը
համար ունեցած անկեղծ փափաքն յայտ-

նեղով՝ տասն բաժին ստորադրվեցաւ։
Սրբազան Զօր այս ազգասիրական
ձեռնառութիւնը՝ կիրակի օրուան Բնդ
Հանուր ժողովին մէջ ծանուցվելով՝
ընդհանուր ուրախութիւն պատճառեց
ներկայ գտնվող բոլոր անդամաց, որոնք
իրենց անկիղձ եւ խորին շնորհակալու-
թիւնը յատուկ նամակաւ մը Յօրինար-
արգնութեան յայտնելու միաձայն որո-
շում ըրին։

— 0 —

Հետեւեալ նամակը Բարեգործա-
կան Բնկերութեան մեծապատիւ Հիմ-
նադիրներէն մէկը երկաթ է մնալ։

Յարգանքով Տէր

Ձեր պատուական լրագրոյն 356 թուոյն
մէջ, մեծապատիւ Ղազ Ե. Սահակեան Բարեգոր-
ծական Բնկերութեան անվերջ զորած նամակը
շնորհակալութեամբ եւ ուրախութեամբ սրտի
կարգալէն վերջը, յարգոյ հեղինակը կոսած կը-
ցըցընէ թէ Եկեղեցականը Աշխարհականաց
Համեմատ անխտիր սղալով իրենց ազգայնոց բա-
րեբարեւու եւսանդը չունենան։ Ասոց դէմ զը-
րուցելու քանի մը խօսք ունենալովին, նախ ա-
նոր խորհրդածութիւնները կըզնւմ հասնէ հե-
տեւաբար մերկները կառարկենք բացայայտ եւ
օրոշ հասկցուելու համար։ « Գիտցո՞ւ թէ, կը-
սէ զորոյ հեղինակը, աշխարհականներէն անոնք
միայն անգամ գրուին բնկերութեան, որոնք այս
անխտիրութեան սղին ունին կամ անկէջ չեն
խորշը։ Բայց նոյն կարծիքը կընա՞նք ունենալ առ-
հասարակ բոլոր եկեղեցականաց համար ալ։ »

Այլ պատուական նամակ թէ ինչո՞ւ, այս ան-
խտիրութեան ողին թէ եւ աշխարհականաց մէկ
մասին մէջ գտնենք, բոլոր աշխարհականները առ-
հասարակ աւանդ հայցոյ փորձի արժանի կըլըա-
նանք բնկերութեան անգամակից բլլալու, երբ
անաշխտութեամբ բոլոր եկեղեցականներէն կը-
այս համաձայն այս անխտիրութեանը անոնցմէ զմա-
նաւ ապահովուպէս ընդունելն ընելու համար մեր
բնկերութեան մէջ. մեր կը կարծեմք թէ աւելի
բանաւոր եւ իրաւացի է ըսել թէ ո՞ր եւ ինչ հայ
մարդ, եկեղեցական եւ աշխարհական, բնկերու-
թեանս կանոնները ընդունելէն վերջը տէր է ա-
նոր անգամակից ըլլալու։ Բաւական է որ ինքը
յո՞ւստիս ըլլալը ըլլայ յայտնի բարեգործ ձեռն-
նարկութեան մը նպատակու, եւ այս առանց
վտանգ մը պատճառելու բնկերութեան։ « Բայց,
կըսէ, (եկեղեցականը) յայտնի անխտիրութեան
սղգընը կընա՞նք ծառայելուանց իրենց յատուկ
սղգընը մնալու, եւ թէ ծառայելն միթէ
անձին իշխանութեամբ է թէ արտօնութեամբ, եւ
այս արտօնութիւնը մնակից ։ Ինչո՞ւ, կը-
սեմք, իրենց յատուկ սղգընը կը մնասն երբ
ձեռնառութիւն կընեն բնկերութեան մը, որ ա-
տոր հունձը, կամ աղին պողտաւու՝ ծառեր,
կամ արհեստից մէջ գործածելի գանաղան փայ-
տեր արմատներ տունկեր հասցնող, եւ բանձարէ
կամ օտայէ շարքը շինող մարդիկնեւ պատրաս-
տելու նպատակն ունին։ արդե՞ս եկեղեցականը
նախանձորգութիւն մը՝ ունին աշխարհականաց
հետ այս առուուրդներու մէջ։ Պարզեալ, որ եւ
եկեղեցական իշխանութիւնն է որ այսօրին բնկե-
րութեան համակրութիւն ունեցող եկեղեցական-
նը դատաւարուէ, կամ արգիլէ որ այսպիսի հա-
մակրութիւն չունենայ։ միթէ զբարին կամ զան-
վանաբ սիրելու համար հարկ կայ արտօնութիւն
ունենալու։ Եւ թէ որ Հայ կամ Վաթիկի
հայ եկեղեցական մը ըլլայ, ոչ միայն Հայոց
կամ Վաթիկի հայոց մէջ գտնուած այսպիսի
բնկերութեան իմ նպատակ կը մատուցանելի,
այլ նաեւ ուրիշ ազգայն մէջ եղածին ալ իմ ձեռ-
քէն եկածին չափ եւ այն ազգին ունեցած հա-
մակրութեան համեմատ՝ օգնութիւն կընէ, եւ
այս առանց իմ սղգընաց մնասնելը ամենափոքր
խղճմանքն ալ ունենալու, կամ տար համար
արտօնութիւն մը ստանալով հարկաւորութիւն
գլխաւ։ — Թէ որ ազգին իւրաքանչիւր մասին
եկեղեցականները իրենց պատճառէն թերեւոր
գեշալ խորհրդի ինչ կընեն նէ երկու ժողովրդեան
մէջ, այս միայն յայտնի է թէ կրօնական խն-
դիրներու մէջ է. եւ տնտեսաւոր է ըսել
թէ իրենց միջնամարտութիւնը այն աստի-
ճանի աստիկ ըլլայ՝ որ այս ժողովրդեան եկե-
ղեցականը, ստիպալէ աստեղը բարութիւնը
զնայնայն այն ժողովրդեան, կամ աւելի պարզ խե-
սեմով, այս ժողովրդեան եկեղեցականը փափաք
որ միւս ժողովրդը տալէ, աղքատ եւ թրշ-
ւատ մնայ, զայս հաւատալ անասնել է։ — Եւ ին-
քորդ, թէ եւ եկեղեցականը այսպիսի դրուելն

զաղաղաբն տէր ալ կարենան ըլլալ, զոր եր-
բէք չենք հաւատար, մեր բնկերութեան նպա-
տակը ամենեւին յարաբերութիւն մը չունենա-
լով անոնց դիտութեանը հետ, անկարելի կամ
խիտ դժուարին է իրենց որ այս բնկերութեան
դործոց անօրէնութեանը մէջ կարենան պաշտօն
մը, հետեւապէս անոր տիրապետելու կամ վնա-
սելու առիթ մը ունենալ։ Թնդ թէ, մեր երկ-
րագործ եւ արհեստավոր աշակերտը մեր գաւա-
րանները ընդունելէն առաջ սորված պիտի ըլ-
լայ իր կրօնքին ուսմանը իրաւանց տիրաւը. քոչ-
Հասկ յետոյ, հեղինակը Գրգորեան Զաւար-
դեաց բնկերութեան դժբաղդ գէպը ի մէջ բե-
րելով՝ կը փոխադրէ որ այս նորահաստատ բնկե-
րութեան հիմնադիրքը աւելի զգուշ եւ խորա-
գետ ըլլան այն հօր եւ իւր օգուտը փնտռող
եկեղեցականութեան հնարիքը գէտ։ Մենք Հա-
մագրեաց բնկերութեան վրայ հոս երկան բարակ
խօսել չենք ուզիր. բայց ակամայ երկու խօսք կը
զրուցեմք, կարծելով թէ կարենանք այս երկու
բնկերութեանց թէ նպատակին նէ թէ կաղ-
մութեան մէջ եղած տարբերութիւնը ցնցել, ու-
րով եւ փարատել այն սնտի երկուքը զոր հե-
ղեանին վերջիշտալ խորհրդածութիւնները կը-
նան ուսանց մտքին մէջ յղանալ։ Համագրեաց
բնկերութիւնը նպատակ ունէր քաղաքներու,
աւաններու, գիւղերու մէջ նախնական դպրոց-
ներ կառուցանել պղտիկ տղոց թէ հոգեւոր եւ
թէ արտաքին գիտութիւններ սորվեցնելու։
Համագրեաց բնկերութիւնը կանոն մը ունէր
նուիրական, որուն մէջ տառը իրաւ անընդգի-
մաղընի փաստերը նաեւ չէին կարող տեղէն
շարժելու։ չէր կրնար փոխել իր նպատակը, եւ
նախապատրաստական դպրոցներու տեղ՝ չափա-
հաս եւ իւր հոգեւոր եւ եկեղեցական ուսմանը
արտաքին աշակերտներու համար սահմանեալ
բարձրագոյն եւ արտաքին գիտութեանց վար-
ժարաններ բանալ։ չէր կրնար դարձեալ նպա-
տակը պահելով իր կանոններուն մէջ յօդուածը
փոխել եւ պղտիկ տղոց հոգեւոր ուսմանց հօղը
անոնց հաւատալ՝ որոնց կը վերաբերէ։ Մենք ոչ
այսպիսի կանոն ունինք եւ ոչ այսպիսի նպատակ-
այս երկու բնկերութեանց մէջ իր մը չկայ որ եր-
կուքին հասարակ ըլլայ. ուրեմն այս երկու մար-
միներուն կազմուածքը անհամեմատ տարբեր է
մէկմէկէ. եւ թէ որ Համագրեաց բնկերու-
թիւնը չկրնայ ազգիկ այն տարբեաց մէջ, մենք
շատ յոյս ունինք, որ Բարեգործական բնկե-
րութիւնը հոս մեծ անուշ աւանդ գործանայ,
եւ գուցէ մեր փափաքը անակնկալ կերպով վար-
ձաւորէ։

Թէ որ այս գրած ինքիմէ եղող նամակին արգոյ
հեղինակը եւ անոր հետ զիս կարգացող սիրելի
ազգայինը վերաբեալ առաքելութիւններէս հա-
մագրեաց, կը մնայ հեղինակին իւր ճարտար դը-
րիշը դարձնել ի հրաւեր անգամակցութեան այս
ազգագրու բնկերութեանս առ իւր պատուական
ազգայինս, եւ ազգայնոց տնտեսաւոր եւ շնոր
ի բարձրացումները ասոր անգամներուն թիւը։

Բարեհաճեցէք, յարգանքով տէր, տեղի
մընորհել այս գրութեան ձեր պատուական լը-
րագրոյն էջերէն մէկին մէջ։
Ս. Պրիւն 12 նոյեմբ. 1860

Ս. Թաթեւորեան

ԽԱՐՈՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Այստեղական բարեխնամ կառավա-
րութիւնը իւր սովորական բարձր ար-
դարասիրութեամբը հրաման րրած էր
որ Ղէկայիլեան մեծապատիւ Մկրտիչ
Լմիրային հաշիւները ձգու թեամբ վե-
րաքննուին. ուստի փոխմիայն Սոսա-
թաֆա Օարիկի փաշային նախագահու-
թեամբ խառն յանձնաժողով մը կաղ-
մուցաւ, որ անցեալ շարաթ օրն իր
առաջին նիստը ըրաւ Բ. Պառը։

— Լմիրայիկէն—Երեւ—Հեւալ լը-
րագրին անցեալները Լուրնէ Գաբուի
ազգային գերեզմանատան մէջ անցած
անցքերը եւ նոյն անցքերուն պատճառաւ
Լմիրայի փոխմիայն ու մեր Սրբազան
Պատրիարքին մէջ եղած թղթացութիւնը
հրատարակելէ ետեւ հետեւեալ խոր-
հրդածութիւնները կընէ։

« Եւս մեզ հասած լուրերը ասոնք
են։ Եւսանք որ չափազանցութիւն կայ
ասոնց մէջ եւ թէ մեր գեապանը Մխիթ-

նարներուն յորդորանաց ականջ կախե-
լով՝ չէ մոռցած որ ինքը Մխիթեալ նա-
հանգաց գեապանն է, որոյ քաղաքակա-
նութիւնը բոլորովին ներհակ է ամեն տե-
սակ բռնահարութեան, եւ ուրիշ ազ-
գաց թէ քաղաքական եւ թէ կրօնական
զործոց միջամտութեան։ Եւ թէ մենք երկ-
րի մը պէտք ունենանք, ստակը փճարե-
լով կը դնենք, ինչպէս որ ծախու աւելնք
Վաթիկեանին եւ նոր Մեսիքոն, եւ ինչ-
պէս որ նոյնը կու գնենք ընել Վուպային
համար։ Իսկ երբ առեւտրական առաւե-
լութիւն մը ստանալու կը փափաքինք,
խիղիւր եւ ուղղակի կերպով մեր նպա-
տակին կը դիմենք, ինչպէս որ ըրինք Ճա-
բոնի գործին մէջ։ Արշալի սաստիկ կը-
րօնական համակրութիւն ունենանք մեր
զուրիս քրիստոնեայ եղբարց, երբեք չենք
սխալուիր որ զմեզ այնպիսի վէճերու
քաշքշեն, որոց համար մեր քաղաքա-
կան դրութիւնը մասնաւոր տրամադրու-
թիւններ չունի։ Մեր կառավարութիւ-
նը միաժամանակ հասարակապետութիւն
մընէ։ Մեր քաղաքական օրինադիրը
կրկնատմանն է, եւ մեր առաջին
շարժաօրինակը թալեոն է։ Տաճկաստա-
նի մէջ մեր շահը անոր արմատաց,
համեմատ, պտուղներուն, բուրգին եւ
զանազան բերքերուն վրայ է, որոց հետ
կը փոխանակենք մեր գործուած բաւ-
բաւը, բոլոր, Լանդիկ* տեղիկութիւններ
եւայն եւայնիւս եթէ մասնաւոր համակ-
րութիւն մը կ'զգանք Հայոց վրայ, պատ-
ճառը այն է որ անոնք ալ Երեւելքի
Լանդիկները եւ մեզի չափ քրիստոնեայ են։
Հետեւապէս ոչ մեր սահմանադրու-
թեան ողին եւ ոչ մեր առեւտրական
շահերը չեն ներեր որ ուրիշ ազգաց կը-
րօնական վէճերուն խառնուինք. եւ սա-
տիկ հրաման տալ պէտք է մեր գուրիս
քաղաքական գործակալայ որ ամենեւին
խել մը կրօնամոլ անձանց ձեռքը միամիտ
գործիքներ չգառնան, որոնք հողի մը
վատրկելու հաւար աշխարհս տալն ու
վրայ ընելու պատրաստ են։

« Լմիրայիկէն բան մընէ որ Երեւ-
ելեան ժողովուրդները քաջ գիտնան
թէ Լմիրայի ժողովուրդը չեն ներկայացը-
ներ. ըստ որում յիշեալ կրօնաւորները՝
որչափ որ բարեմիտ կերեւին, այսու
ամենայնու անփորձ, աշխարհային զի-
տութեան զօրիկ եւ յետին ծայր կրօ-
նամոլ մարդիկնէր են։ Մասնաւո-
րապէս այս բացատրութիւնը հայ հա-
սարակութեան եւ անոնց Պատրի-
արքին տալ պէտք է, որոնք անշուշտ
այլանդակ կարծիքներու դացած պիտի
ըլան մեր պարծեցեալ յաղատամու-
թեան վրայ կրօնական իրաց մասին, տես-
նելով որ նոյն իսկ մեր գեապանը ի թի-
կուս հասեր է նոյն կրօնաւորաց ընթաց-
քին, ինչպէս որ մեզ պատմեցին։ »

— 0 —

Հետեւեալ նամակը Լազարէն զը-
ված է մեզ՝ լրագրոյ մէջ հրատարակե-
լու խնդրանք։

Մեծարգոյ խմբագիր.

Մեծնայ լրագրին Օմիւռնի թղթա-
կից քառասուն օրի չափ ճշնելէն ետեւ՝ օթեկ
յօդուած մը կըլցեր եւ նոյն լրագրոյն 371 թը-
ւոյն ուղղեր է իբր ի պատասխան ձեր պատուա-
կան լրագրոյն 451 թուոյն մէջ հրատարակուած
նա մակիւ, Ս. Մարտիկեան վարժարանին վրայ։

Պարզութեամբ թղթակցին քիչ քիչ երկուց
ձանրաշարժութեանը կը ներեմ, ըստ որում իր

« Եւս անոնց կուտան Լմիրայի Մխիթեալ Ղա-
հանգաց ժողովրդեան արուեստագետ եւ փառապան մա-
սին որոնք ժամանակու Երգչային հոս դադող դաղ-
թականներէն սերեալ են։ »

զիսն շատ վեր նիւթի մը վրայ գրելու ձեռք.
զարկած գանուելով՝ ի հարկէ ուրիշ խելաց,
խորհուրդին եւ ժամանակի կարօտ է։ Սակայն եւ
բնաւ ինքընքեալ պիտի չներեմ՝ յառաջագոյն իմ
քաղաքակցին ընտիր ընտիր յատկութիւնները
գիտցած չըլլալ։ Սակայն զի ոչ միայն մասնա-
կրթիւ կրթակաւ, պէրձ թուրքաւոր, Դիւրա-
դէնեան քաղաքականաց, եւ քաջ ազգասէր, քաջ
արամաբուն եւ քաջ իմաստակէ եղեր։ Աստի-
տիւր գրչիւ լուէլ կը վայելէր եւ սոյն իմաստակէն
խորշիւ. սակայն արշափ որ իրաւ է թէ իմաստա-
կութեան ըստ փնտռելը անար եւ անգրգանակ
ժամացուցէ մը ճիշտ եւ որոշ ժամեր սպասել է,
գարձեալ ի սեր ճշմարտութեան կը զիջանիմ ա-
նոր պատասխանելու, մասնեւելով որ իմաստակի
բերնէն անգամ երեւմն այնպիսի խօսքեր, թէ եւ
խառն ի խառն, կը թափիմ փին, որ առիթ կու-
տան այլոց ազգային կարեւորութիւն ունեցող
խնդիրներ յուղելու եւ պարզելու։

Այսպէս գիտեմ եւ շատերը սոյնպէս հա-
մոզեալ են անշուշտ որ բեկիւր հիւսնողին ցաւը
եւ բանիքուն հարեւանները ազգային անկարգու-
թեան մը ընթացքը կտրելու համար, անոնց բուն
իսկ սղգընապատճառը կը փնտռեն։ Ս. Մարտի-
կեան վարժարանին անկարգութեան առաջին
պատճառը ոչ այս ոչ այն է, այլ կուտակցութեան
երբուն օգին եւ անտարբերութեան թմբիւր,
ինչպէս որ նախնիքաց գրոյ մէջ յայտնեցին։ Սոյն
վարժարանը ազգային է եւ Օմիւռնիոյ խելահաս
հասարակութեան կը պատկանի իրաւապէս անոր
վերապետութեան ամեն յառաջագոյն միջոցնե-
րուն հակել եւ ծար ծարակ գտնել։

Եւր. Մեծնայ թղթակիցը որչափ որ կը
խոստովանի թէ ձեռնահաս հոգաբարձութիւն մը
եւ ընտիր կանոնադրութիւն մը վարժարանի մը յա-
ռաջագործութեան զիստաւոր շարժաօրինակներէն
կարող տեսնել թէ այն շարժաօրինակներէն ի գործ
գնել տալու իշխանութիւնը հասարակութեան
ձեռքն է, թէ դաս մը մարդկան կամ չի հա-
մարձակիր բացարձակ յայտնելու թէ իր ըսած
երկու ուսումնական օգնական որոնք արտօնու-
թեամբ վարժարանին վերապետութեան պաշ-
տօնին մէջ պէտք է որ հաստատուին։ Աստի-
կիշեալ թղթակիցը այս մասին հասարակութեան
անգրգանքի իրաւունքը եւ իշխանութիւնը քո-
ղարկելով ակն յայտնի կը ցուցնէ որ ինքն ալ
իրեն յատուկ կուտակցութեան կողմը կը տաշէ
եւ ինքզին իրաւ էական եւ հիմնաւոր մասերը
հարեւանցի կանոնի. հետեւաբար Մեծնայ
թղթակցին բանին ձեռք կուտայ վարժարանի
խնդրոյն միմայ պաշէն բաւել եւ միշտ իր արա-
մադրութեան համեմատ քաշքշեն։ Աստի կը
գառնայ Ս. Պ. անգին կը գառնայ Ս. Պ. կը
տեսնէ. երբեւ կարաւիկալ Ս. Պ. գիշեր ցերեկ
աչքին կ'երեւի եւ զան կուտալ չի կարողա-
նալով անդադար անոր ականջէն կը քաշէ ու կը-
սէ։ Պառ անիւրաւ, գուե անոր հասարակութեան ան-
կարգութեան պատճառը, գուե անոնց պա-
տասխանատունն։ Ս. Սահակեան արամաբունութիւն
Եւ, պարուն թղթակից, թէ որ Ս. Պ. ին հետ
անձնական վէճ ունին, կտրէ վեճը առանձին եւ
ազգին դրուել ընդունայն մի ցաւցընէ։ Սակայն
զի մէ եւ Բոշ է Ս. Պ. Բոշ հրէշ, Բոշ Աստի-
կեան, Բոշ Մարտիկեան կընայ ըլլալ որ Օմիւռն
նախքը մասին վրայ առնու խաղցընէ եւ Ս.
Մարտիկեան վարժարանը տանի ի վրայ բերէ։
Միթէ այնքան անգրգան, այնքան բեկամիտ կը
կարծես դու Օմիւռնիոյ հայերը որ հասարակ
վարժապետի մը առջեւ ծռնել չոգեն եւ անոր
անիւրաւ հրամանին զուլու ծռնէ։ Բայց ո՞ր կընա-
րէ վարժարանին գաւառաւորը. հոգաբարձութիւն.
Ալ կուտայ հոգաբարձութեան իշխանութիւն. ա-
ռաջնորդական ժողովը։ Ամէ կուտու այս ժա-
ղովն ալ իր գոյութիւնը. նոյն ինքը հայ հասա-
րակութեան ամեն կարգի ուղեւոր մարդիկնե-
րէն։ Եւ ինչպէս իշխանութեան ու պատասխանատու-
ութեան սկիզբն ու արդիւրը ժողովրդեան վրայ
կայացած է ու հետեւապէս Ս. Մարտիկեան վար-
ժարանին թէ բարեկարգութեան եւ թէ անկար-
գութեան պատճառը կը գառնայ կը գառնայ
միշտ հասարակութեան վրայ կիշնայ։ Մեծնայ
թղթակցին խօսքին նայելով կարծես թէ Ս.
Մարտիկեան վարժարանը Ս. Պ. ին յատուկ
ապրանքն է եւ բարեբարաց կտակը անոր ձախ-
տին գործ են։ Բայց ընդհանրական տեսանքը որ
Ս. Պ. գառնուիլի պէս վարժարանին ելու երբ
նոր հոգաբարձութիւն ինչ ըսին, եւ նորէն գառ-
նուիլի պէս իր պաշտպանին Լաւրի ինչպէս իր առջի
պաշտօնին հասաւ, կընէ Մեծնայ թղթակցիցը

Եւր. կը հարցնեմ պարուն թղթակցին թէ
արդի հոգաբարձութիւն որոյ ձեռքը երեք տարի
խախտար իշխանութիւն վարելու պայմանագիր
կայ, եւ որոց ընտրութեանն ետեւ նոյն ինքը շատ
մը գովեստներ վառներ էր անոնց, ինչ տեսակ

